

Future Studies and the Development of Student Activities in Thai Higher Education Post-COVID-19 Pandemic

Journal of Organizational Innovation & Culture, 13(2). 7-17.

ISSN: 2822-0854 (Print) ISSN: 2822-0862 (Online)

<https://skjournal.msu.ac.th>

Received (7 April 2022): Revised (24 May 2022): Accepted (8 July 2022)

Abdullah Chelong

Lecturer., Ph.D. (Human and Social Development), Department of Society, Culture, and Human Development.
Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hatyai Campus.
Corresponding: Abdullah Chelong, email: Abdullah.c@psu.ac.th

Citation

Chelong, A. (2022). Future Studies and the Development of Student Activities in Thai Higher Education: Post COVID-19 Pandemic. *Journal of Organizational Innovation & Culture*, 13(2). 7-17.

Abstract

It is evident that the world today is changing rapidly and has an unexpected feature spreading vastly both physical and virtual. Likewise, the developments that occurred during the COVID-19 pandemic have undergone extraordinary changes expanding to every perimeter unprecedentedly. Previous knowledge and experiences are not always helpful in preparing for the future. It is necessary to create a perception and learning process for a new set of knowledge for the future, especially the perception of future studies. This article, therefore, has brought the issues of student activities development in higher education as an academic debate to significantly provide a body of knowledge to be used as a guideline for student development. It consists of 1) the importance of future studies and the development of student activities, 2) the trends of uncertainties affecting the future of student activities in higher education, and 3) the guidelines for applying the concept of future studies to student development.

Keywords: Future studies, student activities, Thai higher education, post COVID-19 pandemic

อนาคตศึกษากับการพัฒนากิจกรรมนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาไทย หลังการระบาดใหญ่ของโควิด 19

อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง

อาจารย์ ดร., สาขาวิชา สังคม วัฒนธรรม และการพัฒนามนุษย์, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
ผู้ประพันธ์ : อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง, email: Abdullah.c@psu.ac.th

อ้างอิง

อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง. (2565). อนาคตศึกษากับการพัฒนากิจกรรมนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาไทย : หลังการระบาดใหญ่ของโควิด 19. วารสาร นวัตกรรมและวัฒนธรรมองค์การ, ปีที่ 12(2). หน้า 7-17.

บทคัดย่อ

เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าโลกในทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว มีลักษณะที่ไม่คาดคิดและแพร่กระจายในวงกว้างทั้งในรูปแบบกายภาพและโลกเสมือน เช่นเดียวกันกับการพัฒนาที่เกิดขึ้นในช่วงการระบาดของโควิด 19 เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเหนือธรรมชาติ ขยายไปสู่ทุกปริมณฑล ด้วยความเร็วที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ความรู้และประสบการณ์จากอดีตไม่อาจเป็นประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตเสมอไป จึงจำเป็นต้องสร้างกระบวนการรับข้อมูลและเรียนรู้องค์ความรู้ชุดใหม่สำหรับอนาคต โดยเฉพาะการทำความเข้าใจเรื่องอนาคตศึกษา ซึ่งบทความวิชาการฉบับนี้มุ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์ 1) ความสำคัญของอนาคตศึกษากับการพัฒนากิจกรรมนักศึกษา 2) แนวโน้มความไม่แน่นอนสำคัญที่มีผลต่ออนาคตของงานกิจกรรมนักศึกษาในอุดมศึกษา และ 3) แนวทางการนำแนวคิดอนาคตศึกษาไปประยุกต์ใช้กับงานพัฒนานักศึกษา

คำสำคัญ: อนาคตศึกษา, กิจกรรมนักศึกษา, อุดมศึกษาไทย, หลังการระบาดใหญ่ของโควิด 19

บทนำ

กิจกรรมนักศึกษา เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่มหาวิทยาลัยจัดให้มีขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้รู้จักสิทธิสนม ปรีกษาหาหรือร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือกันในทุกมิติ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา การดำเนินชีวิต และการทำงานในอนาคตของนักศึกษา โดยเฉพาะกระบวนการทัศนในช่วงสมัยศตวรรษที่ 19 และ 20 นั้น กิจกรรมนักศึกษามุ่งเปิดโลกทัศน์ให้นักศึกษารู้จักตนเอง ผ่านการค้นพบจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา เพื่อสามารถค้นพบและรู้จัก

ตนเองมากขึ้น อย่างไรก็ตามในศตวรรษที่ 21 ที่โลกกำลังเผชิญอยู่กับความผันผวน ซับซ้อน ไม่แน่นอนของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะวิกฤติสาธารณสุขและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่มานุษยชาติกำลังเผชิญอยู่นี้ สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้นำทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 มาใช้ในกระบวนการพัฒนานักศึกษา อันเป็นทักษะที่จะทำให้นักศึกษามีวิฤติในปัจจุบันนี้ได้ อันได้แก่ 1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนการทัศน 4) ทักษะด้านความร่วมมือการ

ทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 5) ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 7) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

นับตั้งแต่ที่ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ที่มีอนุภาคขนาดเล็กที่สร้างวิกฤตสาธารณสุขระดับโลก มีจุดเริ่มต้นในมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีนและพบผู้เสียชีวิตรายแรกของโลก เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2563 และได้ระบาดเป็นวงกว้างไปทั่วทุกมุมโลก ซึ่งในเวลาต่อมาคือจุดที่มนุษยชาติก้าวข้ามมาสู่ยุคหลังการระบาดใหญ่ สิ่งต่างๆ ยังคงดำเนินไปอย่างผิดรูปผิดร่าง ชะงักงันและพังทลาย และดูเหมือนวิกฤตครั้งนี้จะยิ่งเผยรอยร้าวและความผูกพันที่ฝังลึกอยู่ในโครงสร้างสังคมในทุกระดับ 4) โดยที่หนังสือเรื่อง Ten lessons for a Post-Pandemic World ของ Zakaria (2021) ได้พูดถึงสภาวะการณ์หรือสถานะปัจจุบันของโลกที่มีต่อการแพร่ระบาดครั้งนี้ว่า มนุษย์อยู่ในช่วงเวลาของหลังระบาดใหญ่ อันหมายความว่า มนุษย์ได้ก้าวข้ามจุดเริ่มต้นสำคัญไปแล้ว ทุกคนที่มีชีวิตอยู่จนถึงขณะนี้ล้วนรู้ว่าการระบาดใหญ่ครั้งนี้เป็นอย่างไร ทุกคนเห็นความเสียหายและต้นทุนที่เสียไปและต้นทุนที่ต้องใช้ในการตอบโต้กำจัดการระบาด และแม้ว่าสามารถกำจัดโรคระบาดใหญ่ของโควิด-19 นี้ไปได้ ก็จะมีการระบาดใหม่ของโรคอื่นๆ เกิดขึ้นอีกในอนาคต ด้วยความรู้และประสบการณ์นี้ ปัจจุบันมนุษย์ล้วนใช้ชีวิตอยู่ในยุคใหม่คือยุคหลังการระบาดใหญ่ทั้งสิ้น

ในห้วงเวลาการระบาดนี้เอง ประเทศไทยได้มีนโยบายการปฏิรูประบบการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่นำโดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อปรับการดำเนินงานและทิศทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งหวังให้สถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตไปเพิ่มกำลังการผลิตและประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีของประเทศ มุ่งส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยเป็นฟันเฟือง

สำคัญในการสร้างกำลังคน สร้างองค์ความรู้ และสร้างนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ท้าทายของประเทศ ภายใต้ปรัชญาการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Phoomrat & Charoenpornpattana, 2021) แต่ด้วยความท้าทายและความซับซ้อนภายใต้การระบาดนี้ปฏิเสธไม่ได้ว่าการขับเคลื่อนไปข้างหน้า ยังมีปัจจัยทางสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง มีผลต่อความไม่แน่นอนในการวางแผนการดำเนินงานของนโยบาย และภายใต้การระบาดนี้เองได้เห็นความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมทางการศึกษาและประสิทธิภาพของการเรียนการสอน (Kenan Foundation of Asia, 2020) รวมถึงการหยุดชะงักของกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนานักศึกษาหรือกิจกรรมนักศึกษาที่ดำเนินขึ้นโดยหน่วยงานด้านพัฒนานักศึกษาและกลุ่มนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการระบาดในระยะแรกที่ทำให้วงการการศึกษาต้องหยุดชะงัก โดยที่ส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมพร้อมรับมือการระบาดใหญ่ และเมื่อการระบาดเกิดขึ้น ประเทศไทยและหลายประเทศรวมทั้งชาติที่ร่ำรวยเลือกใช้วิธีปิดสังคมและเศรษฐกิจในรูปแบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประวัติศาสตร์ มนุษยชาติ ทำให้ประเทศไทยเกิดภาวะยากจนเฉียบพลัน ผู้ปกครองตกงาน ขาดรายได้ แต่ค่าใช้จ่ายกลับสวนทาง ส่งผลให้มีผู้เรียนหลุดจากระบบการศึกษา (Zakaria, 2021; Issara News, 2021) อย่างไรก็ตามบทเรียนการดำเนินงานด้านกิจกรรมนักศึกษาในห้วงการระบาดใหญ่นี้ควรให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความพร้อมทั้งวิชาชีพและวิชาชีวิตรวมถึงตอบโจทย์การพลิกโฉมอุดมศึกษาที่มีแนวคิดให้บุคคลมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งการถอดบทเรียนการดำเนินงานในช่วงการระบาดนี้ เป็นกระบวนการจัดการความรู้ที่แฝงฝังอยู่ในการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนานักศึกษาหรือกิจกรรมนักศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อทบทวน สรุปประสบการณ์ที่ผ่านมา

ในแง่มุมต่างๆ ทั้งในระดับปรากฏการณ์ทางสังคม และระดับบุคคล เพื่อให้เกิดชุดความรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายหรือจากทัศนวิสัยพัฒนานักศึกษาหลังการระบอบาติใหญ่นี้ หรือสามารถกล่าวอีกได้ว่า การถอดบทเรียน เป็นการศึกษานาคนาคติอีกแนวทางหนึ่ง โดยการใช้การศึกษาอนาคตแบบวัฒนธรรมและการตีความ (cultural-interpretive futures) ซึ่งไม่ได้เน้นไปที่การมุ่งเน้นการคาดการณ์ แต่เน้นไปที่ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในความแตกต่างของปรากฏการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยความหวังที่ว่ากระบวนการศึกษาและการสร้างภาพอนาคตจะนำไปสู่ความจริงของข้อมูล ซึ่งมีภาษาและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่ทำให้ความจริงนั้นเป็นจริงได้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิต ความคิด พิธีกรรม ค่านิยม ความเชื่อ จารีต ประเพณี และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มคนได้ร่วมสังสม สร้างสรรค์ ปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม ทั้งด้านจิตใจและวัตถุ 8) ซึ่งชี้และแสดงให้เห็นว่าการศึกษานาคนาคติแบบวัฒนธรรมและการตีความของกิจกรรมนักศึกษานาคนาคติหลังการระบอบาติใหญ่นี้ เป็นความจำเป็นที่ควรให้ความสำคัญเพื่อที่จะสามารถเห็นจากทัศนวิสัยหรือภาพอนาคตของนักศึกษาผ่านวัฒนธรรมอันเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของกลุ่มนักศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง ทั้งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน แนวโน้มในอนาคตและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ทั้งความเชื่อ ค่านิยม แนวคิด ธรรมเนียมปฏิบัติ รวมถึงปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่ออนาคตระยะยาวที่อาจเกิดขึ้นได้ ซึ่งครอบคลุมถึงอนาคตแบบคาดฝัน อนาคตที่เชื่อว่าเกิดขึ้นได้ และอนาคตที่พึงประสงค์ในการพัฒนานักศึกษา สำหรับบทความชิ้นนี้ได้แบ่งการอธิบายออกเป็น 3 หัวข้อที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) ความสำคัญของการศึกษานาคนาคติกับการพัฒนานักศึกษานาคนาคติ 2) แนวโน้มความไม่แน่นอนสำคัญที่มีผลต่ออนาคตของงาน

กิจกรรมนักศึกษานาคนาคติ และ 3) แนวทางการนำแนวคิดอนาคตศึกษาไปประยุกต์ใช้กับงานพัฒนานักศึกษา โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ความสำคัญของการศึกษานาคนาคติกับการพัฒนานักศึกษานาคนาคติ

เมื่อสังคมเข้าสู่สภาวะแห่งความวุ่นวาย ซับซ้อน และความไม่แน่นอนมากขึ้น การออกแบบชุดภาพอนาคตก็เริ่มเป็นที่นิยม ข้อเท็จจริงนี้ไม่ใช่เรื่องแปลกใจแต่อย่างใด เพราะการออกแบบชุดภาพอนาคตเป็นเสมือนเครื่องวินิจฉัยภาวะที่เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน (Kahane, 2012) ซึ่งการออกแบบชุดภาพอนาคต ผู้ที่จะศึกษาควรทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะศาสตร์ว่าด้วยอนาคตศึกษาซึ่งเป็นสาขาวิชาการหนึ่งที่มุ่งสร้างองค์ความรู้อย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการเข้าใจภาพอนาคต โดยมีเนื้อหาครอบคลุมพื้นฐานด้านปรัชญา ด้านวิธีวิทยา รวมถึงกรอบแนวคิดและอิทธิพลของภาพลักษณ์เกี่ยวกับอนาคตของปัจเจกบุคคลและสังคมต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจในปัจจุบัน การศึกษานาคนาคติจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นทั้งวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ ใช้ทั้งความรู้เชิงตรรกะในการวิเคราะห์และจินตนาการที่ก้าวพ้นออกจากกรอบแนวคิดเดิมๆ อนาคตศาสตร์ยังมีความเป็นพหุศาสตร์ สหศาสตร์ และข้ามศาสตร์ไปพร้อมกัน ผสมผสานให้กลมกลืนกัน เพื่อเกิดมุมมองหลากหลายมิติ; (Wanaratikan, 2021) โดยเฉพาะการพัฒนาการศึกษาในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่นักอนาคตศาสตร์ได้กล่าวถึงความท้าทายของการวางแผนในยุคแห่งความไม่แน่นอนที่ว่าเราไม่สามารถทำนายอนาคตได้แต่สามารถคาดการณ์ว่าภาพอนาคตทางเลือกใดบ้างที่น่าจะเกิดขึ้นได้ แล้วนำภาพเหล่านั้นมาวางแผนต่อ แต่องค์การจำนวนมากยังคงใช้แนวคิดและวิธีการวางแผนแบบเดิมที่ตั้งอยู่บนข้อสมมติที่ว่าอนาคตจะเป็นไปอย่างที่เคยเป็นในอดีตที่ผ่านมา และ

สามารถทำนายได้ ความไม่แน่นอนของอนาคตกับการวางแผนจึงดูเหมือนเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ การพัฒนานักศึกษาที่ นักกิจกรรมนักศึกษา หรือ นักพัฒนานักศึกษาใช้ความสามารถ ชุดข้อมูล และประสบการณ์ในอดีต มากำหนดภาพอนาคตในการพัฒนานักศึกษา โดยเฉพาะใช้แนวคิดการพัฒนาระแสหลักที่เน้นการพัฒนาเชิงวัตถุ และปฏิเสธไม่ได้ว่า สิ่งที่เราเรียกว่าการพัฒนาและความด้อยพัฒนา คือ สิ่งที่เราเพิ่งถูกสร้างขึ้นมาโดยประเทศมหาอำนาจตะวันตก ฉะนั้นการพัฒนาและความด้อยพัฒนา จึงเป็นประวัติศาสตร์ทางประวัติศาสตร์ที่ค่อนข้างใหม่ แต่กลับเป็นที่นิยมและได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในเวลาอันรวดเร็ว ในขณะที่การพัฒนานักศึกษาเองก็ได้หยิบกระแสดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนานักศึกษาเพื่อมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนา รองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ อันเป็นกระแสแห่งการพัฒนาที่ประวัติศาสตร์ทางประวัติศาสตร์ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ในขณะที่กลุ่มนักศึกษามีได้หยุดนิ่ง ตายตัว กลุ่มนักศึกษามีลักษณะการลื่นไหล มีพลวัตมีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงสมัย ทำให้ผลลัพธ์การผลิตบัณฑิตเป็นไปตามกรอบการพัฒนาชุดเดิม ในเรื่องเดียวกันนี้พบว่า นักวิชาการและปัญญาชนเริ่มค้นพบว่าการพัฒนาเพื่อให้เห็นสมัยอย่างสังคมตะวันตกนั้น นำปัญหามากมายสู่สังคมของประเทศ (Charoensin-oran, 2017) สิ่งที่น่าสนใจตามมาก็คือ ถ้าไม่เอาอดีตมาเป็นตัวกำหนดภาพอนาคต จะมีชุดข้อมูลใดมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนอนาคตของการพัฒนานักศึกษา ซึ่งการศึกษาอนาคตอีกแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจและสามารถไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา คือ การศึกษาอนาคตแบบวัฒนธรรมและการตีความ (cultural-interpretive futures) ซึ่งไม่ได้มุ่งไปที่การคาดการณ์ แต่เน้นไปที่ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในความแตกต่างของปรากฏการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยความหวัง

ที่ว่ากระบวนการศึกษาและการสร้างภาพอนาคตจะนำไปสู่ความจริงของข้อมูล ซึ่งมีภาษาและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่ทำให้ความจริงนั้นเป็นจริงได้มากยิ่งขึ้น³⁾

โดยสรุปแล้วความสำคัญของอนาคตศึกษากับการพัฒนากิจกรรมนักศึกษา ทำให้เกิด 1) การวางแผนเพื่อพัฒนานักศึกษาที่สอดคล้องและตอบรับกับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนสูงได้ดีขึ้น บนพื้นฐานองค์ความรู้สหวิทยาการ ทั้งสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ 2) มองปัญหาอย่างเชื่อมโยงทั้งระบบและเป็นพลวัต อนาคตศึกษาจะไม่มองปัญหาแค่ปรากฏการณ์ แต่จะวิเคราะห์หลังไปถึงสาเหตุและแก่นทั้งระดับบุคคล ชุมชน และสังคม 3) ช่วยสร้างกรอบความคิดเกี่ยวกับอนาคตของการพัฒนานักศึกษาขึ้นมาใหม่ ซึ่งที่ผ่านมามีบทบาทอาจนึกถึงเพียงปัญหาที่จำเป็นต้องพัฒนาในปัจจุบัน มีปัญหาอะไร แก้ไขอย่างไร แต่อนาคตศึกษาจะช่วยสร้างการวิเคราะห์อดีตของการพัฒนานักศึกษา มาจนถึงปัจจุบัน และไปถึงอนาคต เพื่อให้เห็นว่าอนาคตมีโอกาสจะเกิดอะไรขึ้นได้บ้าง แล้ววางแผนตามแนวโน้มตามความไม่แน่นอนของการพัฒนา 4) กระบวนการศึกษาอนาคต ไม่ได้เป็นแบบบนลงล่างเหมือนเดิม หรือผลิตบัณฑิตเป็นไปตามกรอบการพัฒนาชุดเดิมอันเป็น ประวัติศาสตร์ ประสบการณ์ ความเชื่อเดิม ซึ่งปัจจุบันกระบวนการศึกษาอนาคตต้องเปิดกว้าง ต้องสร้างการมีส่วนร่วมมากขึ้น เพราะเริ่มมองว่า อนาคตไม่ควรถูกกำหนดโดยชนชั้นนำ หรือนักวิชาการผู้รู้เพียงไม่กี่คน แต่ทุกภาคส่วนมีสิทธิเข้ามาร่วมในกระบวนการมองและกำหนดอนาคตของการพัฒนานักศึกษาไปด้วยกัน ทั้งนี้จะต้องพิจารณาแนวโน้มความไม่แน่นอนสำคัญที่มีผลต่ออนาคตของงานกิจกรรมนักศึกษาในอุดมศึกษาเพื่อเตรียมรับมือกับความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ดังรายละเอียดที่ปรากฏในหัวข้อถัดไปนี้

แนวโน้มความไม่แน่นอนสำคัญที่มีผลต่ออนาคตของงานกิจกรรมนักศึกษาในอุดมศึกษา

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหลายเหตุการณ์ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา การดำรงชีวิต การทำงานของบุคคลในสังคมเป็นวงกว้าง รวมถึงงานกิจกรรมนักศึกษาในอุดมศึกษา ตั้งแต่แบบที่มีสัญญาณเตือนให้ทราบล่วงหน้า หรือแบบที่มาเยือนแบบกระทันหันไม่ทันตั้งตัว สิ่งส่งผลกระทบเพียงเล็กน้อยจนถึงผลกระทบที่รุนแรงเหล่านี้ เป็นสภาวะการณ์การเปลี่ยนแปลงที่ทุกองค์กรไม่พึงปรารถนา และมักส่งผลกระทบต่อองค์กรอย่างเลี่ยงไม่ได้ และจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างทันท่วงที ดังเช่น ปรากฏการณ์ไวรัสโคโรนา (COVID-2019) (ควอท, 2564) เกิดการหยุดชะงักของกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนานักศึกษาหรือกิจกรรมนักศึกษาที่ดำเนินขึ้นโดยหน่วยงานด้านพัฒนานักศึกษาและกลุ่มนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยที่ส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมพร้อมรับมือการระบาดใหญ่ (Zakaria, 2021; Issara News, 2021) ในขณะที่สถานการณ์ปัจจุบันที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาในหลากหลายด้าน จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากการคาดการณ์อนาคตมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาและฟื้นฟูประเทศในระยะยาว “นักอนาคตศาสตร์” ซึ่งจะเป็นผู้วิเคราะห์ภาพของอนาคตที่จะเกิดขึ้น ผ่านการประมวลผลข้อมูลทางสถิติ จึงมีความจำเป็น เพื่อสะท้อนให้เห็นสิ่งที่ต้องเตรียมรับมือและการปรับตัวในมิติต่าง ๆ รวมถึงคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมและจะเป็นโอกาสในการสร้างนวัตกรรม ทั้งระบบสังคม การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่มูลค่าโลก Chairat (2018) ได้กล่าวถึงความสำคัญของอนาคตศาสตร์ว่า ขณะนี้มีหน่วยงานระดับสากลที่นำศาสตร์ด้านการมองอนาคตไปใช้ในการวางแผนพัฒนาและฟื้นฟูประเทศในระยะยาวอย่างจริงจัง

ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การปกครองและความมั่นคงพร้อมทั้งกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญซึ่งประเทศชั้นนำและประเทศที่พัฒนาแล้วล้วนนำมาใช้จนประสบผลสำเร็จแทบทั้งสิ้น ในอีกด้านหนึ่งของ นเรศ ดำรงชัย ผู้อำนวยการศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ องค์กรมหาชน (Thailand Center of Excellence for Life Sciences: TCELS) ในฐานะนักอนาคตศึกษาได้ให้การสัมภาษณ์เรื่องอนาคตศึกษาในวารสารออนไลน์ WAY Magazine ว่า เขาได้รวบรวมเหตุการณ์ปัจจุบันจากจิ๊กซอว์ที่มีอยู่เพื่อวาดภาพอนาคต โดยการศึกษาที่อาจจะไม่ต่างจากการพยากรณ์นี้ ไม่ใช่เป็นไปแค่เพื่อวางแผน หรือเตรียมตัวรับมือ แต่เพื่อให้มนุษย์รู้เนื้อรู้ตัวว่า ขาข้างหนึ่งของเราได้ก้าวไปสู่ช่วงเวลาที่เราไม่เข้าใจในทิศทางที่เรายังไม่รู้จักมาพักใหญ่แล้ว (Phetcharat, 2020) ผู้เขียนจึงชี้ให้เห็นว่าอนาคตศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการกำหนดภาพอนาคตของมนุษย์โดยเฉพาะการออกแบบกิจกรรมนักศึกษาที่ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงเป็นลำดับถัดไป

ในขณะที่วิกฤตการณ์โรคอุบัติใหม่อย่างกรณี COVID-19 ทำให้ประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับให้มียุทธศาสตร์สร้างความยืดหยุ่น (Resilience Strategy) ต่อความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลง หากประเทศไม่มียุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดี มีความยืดหยุ่น มีความรวดเร็วตอบสนองได้ทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ หรือการดำเนินงานภาครัฐของประเทศก็จะเสี่ยงตามไปด้วย แถมกลายเป็นวิกฤติซ้อนวิกฤติ สหประชาชาติได้นิยามยุทธศาสตร์สร้างความยืดหยุ่น (Resilience Strategy) ว่า หมายถึงความสามารถของระบบชุมชน หรือสังคมที่เผชิญกับภัยอันตราย จะสามารถต่อต้าน ดุดับ จัดการและฟื้นตัวจากผลกระทบของอันตรายได้ทันเวลาและมีประสิทธิภาพ รวมถึงยังสามารถเก็บรักษาและ

ฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นไว้ได้ หรือเราอาจพูดภาษาง่ายๆ ได้ว่า เมื่อเจอบัย เราต้องรอด หรือถ้าเราล้ม เราก็ต้องลุกขึ้นได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ก็ดียุทธศาสตร์สร้างความยืดหยุ่นก็มีหลายระดับที่ต้องขบคิดกัน ไล่ไปตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับธุรกิจ ระดับเมือง และระดับประเทศ ผู้คนจะมีชีวิตอยู่รอดไปได้ได้อย่างไร ธุรกิจ เศรษฐกิจจะประคองตัวไม่ให้ล้มได้อย่างไร หรือถ้าล้มแล้วจะต้องลุกขึ้นมาใหม่ได้อย่างรวดเร็ว ไม่ใช่ล้มหายตายจากกันไปทั้งคนและเศรษฐกิจ เหล่านี้เป็นเรื่องที่ท้าทายมาก (Thirawatanakul & Jatusripitak, 2020b)

ในอนาคตจากนี้ไป มุมมองการพัฒนา กิจกรรมนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เคยดำเนินขึ้นในอดีตจะค่อยๆ จางลงไปและถูกแทนที่ด้วยกระแสแห่งการพัฒนาการเรียนรู้แนวใหม่โดยเฉพาะ ประชญาว่าด้วยการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในขณะเดียวกันระบบอำนาจ สิทธิเสรีภาพ ความเหลื่อมล้ำ ความมั่นคงปลอดภัย การออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองจะถูกกล่าวถึงมากขึ้นอย่างแน่นอน อันด้วยชีวิตหลังการระบาดใหญ่ มนุษย์จะเอาบทเรียนที่เกิดขึ้นที่แตกต่างกันไปตามเฉพาะแต่ละบุคคลมาเป็นนโยบายสาธารณะที่ควรเกิดขึ้นทั่วทั้งสถาบันทางสังคมรวมถึงสถาบันการศึกษา และแม้ว่าเศรษฐกิจและการเมืองจะกลับสู่ภาวะปกติแต่มนุษย์จะไม่เป็นเช่นนั้น เพราะมนุษย์โดยกลุ่มนักศึกษาอันเป็นพลังขับเคลื่อนสังคม ต่างผ่านการทดลองที่ผิดแผกยากลำบาก และรู้สึกถึงโอกาสที่ค้นพบใหม่มาด้วยความยากลำบากหลังรอดชีวิตจากการระบาดนี้ไป โดยที่พวกเขาเองนำทักษะที่เกิดจากประสบการณ์เดิมและการลองผิดลองถูกที่หลากหลายไปใช้ในชีวิตจริงโดยมิได้ผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตรในมหาวิทยาลัยอนาคตจากนี้ไปมนุษย์เราจะใช้ชีวิตหลากหลายขั้น (Multi-stage Life) ชีวิตไม่ได้เรียงลำดับขั้นจากการเรียนหนังสือ ทำงาน เกษียณจบเป็นขั้นเป็นตอนเพียงเท่านั้นอีกต่อไป แต่อนาคตการเรียนรู้การทำงาน การใช้ชีวิตอาจวนเวียนต่อเนื่อง

ซ้ำไปซ้ำมาได้หรือข้ามขั้นไปมาก็ได้ เด็กเรียนไปสักพักอาจออกไปทำงานหาประสบการณ์ทำงานหรือใช้ชีวิตก่อน แล้วกลับมาเรียนต่อจนจบก็ได้ คนสูงอายุกลับมาเรียนใหม่ คนเกษียณแล้วมาทำงานทำใหม่ มิตรภาพต่างวัยจะมีมากขึ้น คนต่างวัยอาจอยู่ในชีวิตขั้นเดียวกัน คนต่างรุ่นจะไม่ได้ต่างคนต่างอยู่อีกต่อไปซึ่งปัจจุบันก็เห็นเป็นประจักษ์แล้ว (Thirawatanakul & Jatusripitak, 2020b) และผู้เขียนเห็นสอดคล้องว่าสิ่งเหล่านี้คือจุดเริ่มต้นและการเดินทางของการพลิกโฉมอุดมศึกษาไทยไปเสียแล้วและยังคงดำเนินอยู่กล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นความพยายามที่จะกลับไปหารากเหง้าเดิมเพื่อเป็นปรากรที่สำคัญของ ขบวนการต่อสู้ที่ต้องการฟื้นฟู บูรณะ และสร้างเอกลักษณ์ของตนเองอย่างมีจิตสำนึก มากกว่ากระทำตามๆ กันตามสมัยนิยม โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่มีช่วงอายุหรือพัฒนาการความเป็นมนุษย์ในลำดับขั้นการค้นหาลักษณะหรือเอกลักษณ์ของตนเองเพื่อยืนยันความสามารถและจุดยืนในการดำรงอยู่ในสังคม เกี่ยวกับเอกลักษณ์ดังกล่าวข้างต้นนับว่าน่าสนใจยิ่งเพราะนอกจากจะสามารถแสดงให้เห็นว่าเอกลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่แน่นอนตายตัว หยุดหนึ่งหรือเปลี่ยนแปลงไม่ได้แล้วขณะเดียวกัน วิธีคิด วิธีพูดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่าเอกลักษณ์ของมนุษย์นั้น ก็ไม่ได้หยุดหนึ่งตายตัวเช่นกัน แต่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ฉะนั้นกระบวนการพัฒนา กิจกรรมนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาควรออกแบบให้เป็นไปตามวิธีคิดเพื่อการค้นหาลักษณะและตัวตนนักศึกษา ดังที่ปรัชญาคลาสสิกของการจัดกิจกรรมศึกษานั้นควรเป็นไปในรูปแบบความต้องการอย่างแท้จริงของนักศึกษาและเป็นไปอย่างอิสระไม่บังคับ ซึ่งปัจจุบันมีความย้อนแย้งไปจากกระแสการพัฒนาเชิงระบบ มีการกำหนดชั่วโมงกิจกรรมและกลายเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบสำเร็จการศึกษาในบางสถาบันการศึกษา ดังที่เห็นและปรากฏขึ้นแล้วในปัจจุบัน Charoensin-oran (2017)

แนวทางการนำแนวคิดอนาคตศึกษาไปประยุกต์ใช้กับงานพัฒนาการศึกษา

อย่างไรก็ตามนักวิชาการด้านอนาคตศึกษาได้แยกงานเกี่ยวกับอนาคตในเชิงวิชาการออกจากในเชิงนโยบายอย่างชัดเจน โดยเรียกงานในเชิงวิชาการว่า “อนาคตศึกษาหรืออนาคตศาสตร์” ส่วนงานคาดการณ์ที่มีวัตถุประสงค์ที่เน้นการตัดสินใจเชิงนโยบายนั้น เรียกว่า การคาดการณ์เชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งงานทั้งสองมีรูปแบบเนื้อหาคร่อมกันอยู่มาก โดยทั้งคู่พยายามทำความเข้าใจในภาพอนาคตที่อาจเกิดขึ้นและจำเป็นต้องเตรียมพร้อมและวางแผนรองรับเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเหมือนกัน ในงานศึกษาอนาคตเพื่อตอบโจทย์ด้านนโยบาย นักอนาคตศึกษามักตั้งคำถามว่า สิ่งทีวิเคราะห์นั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไรและเท่าไร มากกว่าการตั้งคำถามที่ว่าเรารู้จักสิ่งนั้นมีมากน้อยขนาดไหน Bell (1997) นักอนาคตศาสตร์ที่มีชื่อเสียงแห่งมหาวิทยาลัยเยลในสหรัฐอเมริกาได้ขยายความของคำว่า การศึกษาอนาคตไว้น่าสนใจ ประการแรกได้กล่าวถึงอนาคตศึกษาเป็นการศึกษาเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ในอนาคต โดยการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่แล้วในปัจจุบัน ด้วยมุมมองของกรอบแนวคิดหรือวิธีการที่ไม่เหมือนเดิม แม้ว่ามุมมองหรือกรอบแนวคิดที่เลือกใช้อาจไม่ได้รับความนิยมหรือไม่ได้รับการยอมรับในเวลานั้นก็ตาม การสำรวจอนาคตที่เกิดขึ้นจึงต้องใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ที่หลุดจากกรอบความคิดเดิม การค้นหาหรือสำรวจอนาคตที่เป็นไปได้ตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่าความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตมีอยู่แล้วจริงในปัจจุบัน ประการที่สอง หลังจากที่จินตนาการและวิเคราะห์แล้วว่าอนาคตที่เชื่อว่าเกิดขึ้นได้มีอะไรบ้าง วัตถุประสงค์และกิจกรรมต่อไปของการศึกษาอนาคตคือวิเคราะห์ว่าปรากฏการณ์

หรือเหตุการณ์ใดบ้างที่คาดว่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นมากหรือมากที่สุดในอนาคตภายในกรอบระยะเวลาหนึ่งและภายใต้เงื่อนไขชุดหนึ่ง ดังนั้นวัตถุประสงค์หรือกิจกรรมหลักอีกประการของอนาคตศึกษาคือ การศึกษาอนาคตที่น่าจะเกิดขึ้นได้ ประการที่สาม คือการศึกษาภาพลักษณ์ของอนาคตที่ผู้คนในองค์กรหรือสังคมมีต่ออนาคตขององค์กรหรือสังคมของตนเอง นักอนาคตศาสตร์ทำหน้าที่เป็นผู้ค้นหาได้วิเคราะห์ว่าคนในองค์กรหรือสังคมหนึ่งมีความคิดหรือภาพลักษณ์อยู่กับรูปแบบ คุณลักษณะ และองค์ประกอบของภาพอนาคตขององค์กรหรือสังคมของตนเองอย่างไรบ้าง และความคิดหรือภาพลักษณ์นั้นมีผลอย่างไรบ้างต่อพฤติกรรมและกิจกรรมในปัจจุบัน กรอบแนวคิดสำคัญที่ว่านี้คือ ทฤษฎีว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เน้นการวิเคราะห์ทัศนคติและความคิดที่มีผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรม แนวคิดหลักในกลุ่มนี้ได้แก่ แนวคิดภาพลักษณ์ของอนาคต แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความคาดหวัง ความหวังและความกลัว ข้อค้นพบหนึ่งของงานศึกษานี้คือผู้นำที่รับรู้เกี่ยวกับปัญหาความไม่พอใจความหวังและความกังวลของคนในสังคมจะมีภาพลักษณ์อยู่กับอนาคตที่ดีกว่าผู้นำที่รับรู้น้อยกว่า ประการที่สี่ การสร้างกรอบในการตีความอดีตขึ้นใหม่ ไปพร้อมกับการกำหนดกรอบในการตัดสินใจและกิจกรรมที่จะทำในปัจจุบัน โดยที่การศึกษาอนาคตช่วยให้เราสามารถสร้างความสมดุลระหว่างสิ่งที่เราเชื่อเกี่ยวกับอดีต สิ่งที่เราเชื่อเกี่ยวกับปัจจุบัน และสิ่งที่เราคาดหวังสำหรับอนาคต 1) โดยตีความเกี่ยวกับอดีตขึ้นใหม่ 2) เข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และ 3) ตัดสินใจเริ่มทำสิ่งต่างๆ ในปัจจุบัน โดยสร้างความสมดุลระหว่างทรัพยากรที่เรามีในปัจจุบันกับอนาคต ประการที่ห้า ประมวลความรู้เพื่อการออกแบบและดำเนินโครงการเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไม่ว่าจะเป็นโครงการพัฒนาที่ริเริ่มโดยภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาค

ประชาสังคม นโยบายหรือโครงการพัฒนาได้ย่อมต้องผ่านกระบวนการริเริ่มและวางแผน การสร้างและประเมินทางเลือก และการดำเนินโครงการจำเป็นต้องมีผู้ประสานความรู้และคุณค่าที่หลากหลายเข้าด้วยกัน ในการแปลงวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายในอนาคตออกเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการได้ในปัจจุบัน เพื่อผลิตผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและพึงประสงค์ ในขณะที่เดียวกันการประสานและบูรณาการความรู้เฉพาะทางเหล่านี้มีความสำคัญอย่างมากในการออกแบบนโยบายการพัฒนาสำหรับอนาคต เนื่องจากการดำเนินโครงการในโลกแห่งความเป็นจริงมีความซับซ้อนและแตกต่างกันมากจากโครงการอื่นๆ ซึ่งสามารถลดทอนย่อส่วนและตั้งข้อสมมติฐานตามที่ต้องการ นอกจากความรู้เชิงวิทยาศาสตร์แล้ว ความเข้าใจในกระบวนการทางสังคมวัฒนธรรมและการเมืองถือเป็นความรู้อีกชุดที่สำคัญในการดำเนินโครงการเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ประการที่หก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยในการออกแบบอนาคตของคนทุกระดับในสังคม เพื่อมุ่งกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยมากขึ้นในงานศึกษาและดำเนินการวางแผนเพื่ออนาคตด้วยหลากหลายวิธี เช่น ในการประชุมปฏิบัติการเพื่ออนาคต นักอนาคตศึกษาจะให้ความสำคัญอย่างมากกับการเลือกผู้เข้าร่วมโดยเน้นการเปิดโอกาสให้มีตัวแทนจากกลุ่มคนที่หลากหลาย อีกทั้งยังจัดเตรียมวิธีการและขั้นตอนในการประชุมที่เปิดโอกาสให้กลุ่มต่างๆ สามารถแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้ภาพลักษณ์อนาคตของตนเอง กับผู้เข้าร่วมประชุมคนอื่นได้อย่างเสรี ประการที่เจ็ด สื่อสารและผลักดันอนาคตที่พึงประสงค์ ซึ่งบ่อยครั้งที่นักอนาคตศาสตร์ อาจมีบทบาทมากกว่าการเป็นผู้ประมวลความรู้และคุณค่าของคนอื่นและมีบทบาทมากกว่าการกระตุ้นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการสร้างภาพอนาคตและกำหนด

ทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมรวมถึงบทบาทที่มากกว่าการเป็นผู้ประสานกระบวนการสร้างภาพอนาคต และวิสัยทัศน์สำหรับองค์กรหรือสังคมแต่นักอนาคตศาสตร์สามารถแสดงบทบาทเชิงรุกมากกว่านั้นทั้งในการประเมินว่าอนาคตได้เป็นภาพที่พึงประสงค์สำหรับองค์กรหรือสังคม รวมถึงการสื่อสารและเผยแพร่ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ให้กลุ่มอื่นๆ หรือสาธารณชนได้รับรู้และตระหนักถึงภัยหรืออันตรายที่ส่งเสริมผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายหรือสถาบัน เพื่อให้ภาพอนาคตที่ต้องการเกิดขึ้นได้จริง

อย่างไรก็ตาม วิธีการค้นหาความรู้ไม่ว่าในศาสตร์ใดก็ตามย่อมอยู่ภายใต้ข้อสมมติฐานและเงื่อนไขทางแนวคิด ทฤษฎีและปรัชญาทั้งสิ้น ซึ่งล้วนแต่เป็นผลต่อการสร้างความรู้และข้อค้นพบในการใช้ประโยชน์ ในขณะเดียวกัน อนาคตศึกษามีข้อสมมติฐานและเงื่อนไขอยู่หลายประการเช่นกัน โดยเฉพาะเรื่องของเวลาที่บอณาเขตอันเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่สุดของการทำความเข้าใจเกี่ยวกับอนาคต รวมถึงเหตุการณ์และกระบวนการโดยเฉพาะ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ที่ต้องคำนึงถึงมิติของเวลาในสี่ด้านได้แก่ ลำดับเวลา ช่วงเวลา ตำแหน่งของเวลา และอัตราการเกิดซ้ำ ซึ่งการวิเคราะห์และคาดการณ์นั้นต้องอาศัยความเข้าใจในความแตกต่างดังกล่าว ในขณะเดียวกันต้องว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตอาจไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน โดยที่ความรู้และประสบการณ์จากอดีตที่อาจไม่สามารถใช้เป็นพื้นฐานหรือหลักอ้างอิงให้การตัดสินใจและการดำเนินการในอนาคตเสมอไป ทั้งนี้นักอนาคตศาสตร์เชื่อว่าความเร็วของการเปลี่ยนแปลงมีผลต่อการรับรู้และทำความเข้าใจของมนุษย์ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยี เป็นไปอย่างซ้ำๆ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอดีตและปัจจุบันสามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดและแนวทางของการตัดสินใจ

และการดำเนินการเพื่อนาคตได้ เนื่องจากอนาคตอาจไม่แตกต่างกันมากจากปัจจุบันและอดีต แต่เมื่อการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความรู้และประสบการณ์จากอดีตไม่อาจเป็นประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต จึงจำเป็นต้องสร้างกระบวนการรับข้อมูลและเรียนรู้ องค์ความรู้ชุดใหม่สำหรับอนาคต (Bell, 1997)

บทสรุป

เมื่อช่วงหลังระบอบใหญ่พลิกรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันและข้อสันนิษฐานต่างๆ ของมนุษย์ อันด้วยประสบการณ์ที่ไม่เคยประสบมาก่อนกับมนุษยชาติปัจจุบัน การมองอนาคตไปข้างหน้าเป็นไปได้อย่างลำบากหรืออาจไม่ได้มองไปข้างหน้าเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือ มีเพียงแต่การฝึกซ้อมเกมสงครามเพื่อต่อสู้กับผู้ที่เป็นศัตรู ไม่ได้เตรียมพร้อมที่จะป้องกันตัวเองจากเชื้อโรคนาจดิจิทัลนั้นอาจกล่าวได้ว่าการตัดสินใจและการดำเนินการดำเนินไปอย่างล่าช้า อย่างไรก็ตามเมื่อยุคหลังระบอบใหญ่นี้ การพัฒนาเกิดการ

เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเหนือธรรมชาติขยายไปสู่ทุกปริมณฑลด้วยความเร็วที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ความรู้และประสบการณ์จากอดีตไม่อาจเป็นประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตเสมอไป จึงจำเป็นต้องสร้างกระบวนการรับข้อมูลและเรียนรู้องค์ความรู้ชุดใหม่สำหรับอนาคต โดยเฉพาะการทำความเข้าใจเรื่องอนาคตศึกษา ในเรื่องเดียวกันนี้เองในช่วงการระบาดใหญ่ได้เห็นการเติบโตของแนวทางการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา นักศึกษาผู้ขึ้นเป็นดอกเห็ด นำเสนอนวัตกรรมการศึกษาหลากหลาย เกิดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างน่าสนใจและสร้างสรรค์ ในทางกลับกันสิ่งเหล่านี้ดำเนินไปอย่างผิดรูปผิดร่าง ชะงักงันและพังทลาย และดูเหมือนว่าเผยแพร่ร้ายและความผูกพันที่ฝังลึกอยู่ในโครงสร้างสังคมในทุกๆ ระดับ ซึ่งการพัฒนากิจการรรมนักศึกษาในระดับอุดมศึกษานี้เองต้องเร่งการขับเคลื่อนโดยการสร้างฉากทัศน์ของการพัฒนานักศึกษาต่อไป

References

- Bell, W. (1997). *Foundations of futures studies: human science for a new era*. Mew Brunswick publishers.
- Chairat, P. (2018). *Futuristic science: Guidelines to revive the economic and social crisis*. https://www.thansettakij.com/money_market/464411.
- Charoensin-oran, C. (2017). *Development Discourse* (6th edition).
- Chelong, A., & Klaocheed, S. (2020). Guidelines for removing lessons from student activities for development at sustainable for student leaders in the Faculty of Science and Technology Prince of Songkla University Pattani Campus. *Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies*, 9(2), 1-13.
- Issara News. (2021). *Shocking effects from Covid, 65,000 children are at risk of dropping out of the education system - learning is disrupted*. <https://www.isranews.org/article/isranews-scoop/100294-isranews-news-15.html>.
- Kahane, A. (2012). *Transformative scenario planning* (2nd edition). Thailand Futures Design Foundation.

- Kenan Foundation of Asia. (2020). *The spread of COVID-19 Make an impact on Thai education in 3 important ways*. <https://www.kenan-asia.org/th/covid-19-education-impact/>
- Phetcharat, R. (2020). *The future of study: destiny is not destiny but it is planning for tomorrow*. <https://waymagazine.org/futures-study/>.
- Phoomrat, S., & Charoenpornpattana, S. (2021). Perspectives on adaptation of universities under reforming the system of higher education, science, research and innovation: implications for the Faculty of Industrial Education and Technology. *Journal of Innovation in Learning and Technology*, 1(1), 10-17.
- Thirawatanakul, P. (2020a). *The future of Thailand, 'Resilient SME', the way to survive during COVID-19*. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/881495>
- Thirawatanakul, P., & Jatusripitak, N. (2020b). *Multi-stage life of the future: A balance that can be created*. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/899711>
- Wanaratikan, P. (2021). Review of the book: Future study book. *Ramkhamhaeng Journal of Humanities*, 40(1), 259-271.
- Zakaria, F. (2021). *Ten lessons for a post-pandemic world*. Matichon.